

INSPEKTOR

Når Regina Spektor bråstopper på gaten og stirrer på deg, er det fordi hun ser en sang.

TEKST LINE TILLER FOTO MARK MAHANEY
New York

– **JEG KOMMER VELDIG** ofte for sent. Bare å se en gammel dame krysse gaten med rullatoren sin, er jo som en novelle i seg selv, sier Regina Spektor (32).

Det er slik sangene hennes blir unnfanget. Spektor er russisk, newyorker og jødinne, men ikke komfortabel med noen av merkelappene – mest av alt er hun er en dagdrømmer. Når hun beveger seg fremover i livet, småhopper hun. Spaserer hun på fortauene i sin inspirasjonsboble New York, vil hun bråstoppe utallige ganger på sin vei for å studere situasjonene som utfolder seg, samtalene, kranglene, håpløsheten, kjærligheten – og så begynner tankene å spinne.

Spektor er noe så sjeldent som en lyriker med klassisk bakgrunn – og radiosuksess, selv om hun er så langt unna Nicki Minaj som det er mulig å komme. Hun trenger ikke sirkus, hennes våpen er hennes egen fantasi.

FANTASIVERDEN. I musikken sin – barokkpop inspirert av blant andre Mozart, Eminem, The Beatles, Björk og Radiohead – kan Regina Spektor høres ut som et vilt og plaget dyr med sitt varemerke: «sjelfylte primalutrop». I virkeligheten hvisker hun nesten når hun snakker.

– Jeg ville egentlig bli pianist, og trodde lenge at jeg ikke kunne synge, men da vi flyktet fra Russland fikk jeg ikke ta med pianoet mitt over grensen, sier hun.

Nå drikker hun grønn te på Carlton Hotel i New York, hvor hun skal snakke om sitt sjette album «What We Saw From The Cheap Seats», som akkurat er ute i Norge. Hun sitter sammenkrøket, kniser av og til, og er fullstendig klar over sitt svevende vesen, derfor spørsmålet:

– Er du egentlig blitt voksen?

REGINA SPEKTOR

FØDT i Moskva i 1980.

FAREN VAR amatørfiolinist og moren musikkprofessor. Hun fikk tidlig kjennskap til vestlig musikk som The Beatles og Queen fordi faren smuglet kassetter inn i Sovjetunionen.

FLYKTET med familien til USA som niåring.

I DAG mikser hun jazz, hip-hop, indie, pop og rock i musikken. Aktuell med sitt sjette album.

SLO GJENNOM etter flere år som fattig musiker i New York med albumet «Soviet Kitsch» i 2004.

KJENT FOR å referere til kulturelle figurer som Ernest Hemingway, Shakespeare og Virginia Woolf, samt språk som hebraisk, fransk og latin i sangene sine.

FLERE AV låtene er blitt brukt i tv-serier som «Grey's Anatomy», «CSI: NY» og «Veronica Mars».

– Jeg skjønner hva du mener, og jeg får høre det av og til, men glemmer vi ikke hvor ekte og våkne de fleste barn er? sier hun.

– Voksne folk romantiserer altfor ofte inntrykket av å skulle være så utrolig «samlet». For meg handler det om å hige etter en fantasiverden som er nærmere mitt originale jeg.

FLYKTET. Det var 1989. Regina Spektor var ni år gammel da hun og foreldrene forlot Sovjetunionen på grunn av politisk og religiøs forfølgelse. Familien var velstående, og svært glad i musikk, så glade at de vurderte å bli igjen på grunn av datterens nyoppdagede talent. Men passene deres ble likevel klippet – og etter en lang reise innom både Østerrike og Italia havnet de til slutt i USA, landet Spektor hadde sett for seg som en stor safari hvor alle hadde snakkende pantere i tau.

– I løpet av den første tiden bodde vi i en enebolig hos mammas søskenbarn, som hadde slått seg ned i Upstate New York ti år tidligere. sier hun.

– De hadde katter som gikk fritt ute i hagen. De hadde cornflakes. Basketballkurv i bakgården. Rulle-skøyter. Ting jeg aldri hadde sett før.

SOMMERFUGLER. Under en månedslang reise til Europa som 16-åring, begynte hun å skrive ned sanger. Underveis mens hun gikk tur i fjellet fablet hun opp små traller, noe hennes israelske kompiser overhørte, og mente det var noe hun burde gjøre noe med. Selv var hun ikke helt overbevist.

– De sendte Joni Mitchell-kassetter til meg i posten i ettertid. Det inspirerte meg til å fortsette å skrive.

I det nye hjemlandet jobbet hun med sommerfugl-oppdrett, hos en gynekolog og som assistent på et privatdetektivkontor. Likevel tjente hun såpass lite penger at hun tviholdt på én øl under konserter for å ha en unnskyldning til å være der. Hun fikk gratis prøveeksemplarer av sminke på apotek og droppet måltider før hun havnet blant antifolk-gjengen i bohemstrøket East Village på Manhattan. Der produserte hun sine to første cd-er selv, og solgte dem etter intimkonsertene sine.

I 2004 skrev hun kontrakt med Warner Brothers, etter at rockebandet The Strokes' produsent Gordon Raphael oppdaget henne og mente hun var «en av tidens reneste musikalske bidrag, i alle fall en av de mest enestående». Raphael produserte hennes tredje album «Soviet Kitsch», sammen med Alan Bezozzi og Spektor selv. Det var nå hun for alvor skulle få muligheten til å spre musikken sin. Like etterpå turnerte hun med The Strokes. »

VANSKELIG VOKSEN. – Fordi det var så mye opprivende som skjedde med meg da jeg var ni år, markerer det et skille for meg. Jeg husker hvor voksen jeg følte meg da vi flyktet. Mye voksne enn da jeg var i slutten av tenårene, sier Regina Spektor som kom til New York fra Moskva i 1989.





KITSCHBILDER. – Alle platene mine ser tilbake på livet mitt, og «Soviet Kitsch» var også slik. Jeg skriver så mange sanger at jeg ender opp med at de hjem søker meg og hvisker: «Du har glemt meg!» Derfor er det litt komisk når jeg gjør intervjuer for nye plater, og journalisten sier: «Ja, tekstene dine er blitt mer modne i det siste ...». Jeg vil jo egentlig ikke irettesette dem, men jeg sier: «Er du klar over at du snakker om en sang jeg skrev da jeg var 18 år?».

» I vår skal hun på rundreise i USA med Tom Petty & The Heartbreakers.

ALDRI NOK. Regina Spektor er en av få artister som kan synge «shake it, shake it, baby, shake your ass out in that street» – som i sangen «Ballad of A Politician» hun har fisket frem fra et støvete sted til den nye platen – uten at det blir vulgært, men heller morsomt med en subtil samfunnskritikk et sted der bak.

– Æsj, det der smaker ikke godt, sier hun, og brekker seg nesten over en teskje med ildrød hostesaft som matcher leppene hennes, før hun ler.

– Jeg jobbet 20 timer i strekk her om dagen, det tålte jeg visst ikke. Du skjønner, det ligger naturlig for meg å flykte. Vekk fra jobb, for eksempel. Jeg må virkelig plage meg selv til å arbeide noen ganger, og er nok ikke verdens mest hardtarbeidende person, sier hun.

– Virkelig?

– Hehe, det er vel bare noe jeg sier. Jeg tror nok det er noe med disse russiske jødiske foreldrene som forteller deg at du aldri kan bli god nok.

DRAGNING HJEMOVER. Foreldrene til Spektor, fotografen Ilya og musikkprofessoren Bella, er hennes største fans. Da hun i starten av sin karriere satt ved pianotangentene på brune buler nederst på Manhattan og sang «Fidelity», «Us» og «Après Moi», det som senere skulle bli noen av hennes største hits, sto det alltid to velkjente ansikter helt ved kanten av scenen.

Spektor har ikke besøkt Russland siden hun og familien forlot hjemmet sitt for over 20 år siden, likevel kjenner hun en sterk dragning mot hjemlandet.

– Mitt Russland er mine foreldres Russland. Jeg har et kulturelt bånd til landet, men har en sterkere dragning

til eldre folk, veteraner fra krigen og besteforeldretypene, ikke så mye folk på min egen alder.

– Hvor i New York drar du når du vil kjenne litt på Russland?

– Hjem til mamma og pappa, sier hun.

– Det beste tipset jeg kan gi, er Marivana, en russisk restaurant på Park Avenue. De har noe fantastisk som heter Herring in a fur coat – tynne lag med sild, rødbeter, løk og poteter.

FANTASI OG ENERGI. Artisten har gjort det til en livsoppgave å forklare at ikke alle hennes sangtekster handler om henne. Det er personer hun dikter opp, som i «Love Affair»: «He was perfect except for the fact that he was an engineer, and mothers prefer doctors».

– Sangene mine er ikke biografiske, men det jeg ser og opplever i livet filtreres jo gjennom meg, så alt blir til fra mitt perspektiv. Det kan nesten ikke bli mer personlig enn det.

– Du har en voldsom fantasi?

– Det er som en muskel, det handler om disiplin, om å utnytte den, men de aller fleste mennesker er jo inne i sin egen fantasiverden hele tiden, det handler bare om hva man vil fylle den med. Å prøve å stoppe tankene sine blir feil, for fantasi er ... , sier Spektor før hun ser opp i taket og myser.

– Det er en gave vi har fått som gir oss et vindu

Her i USA lever vi ikke under religiøs undertrykkelse, men under en kommersiell undertrykkelse

REGINA SPEKTOR *artist*

inn til hvor stort alt egentlig er, sier Regina Spektor.

Hun lener seg tilbake i stolen, hoster, svelger og vifter samtidig med fingrene som et signal på at hun ikke er ferdig med å prate.

– Inspirasjon og fantasier er det som gir deg energien til å jobbe.

VELDIG VOKSEN. Selv om Regina Spektor nå kaller seg amerikansk, har hun ikke et særlig godt forhold til enkelte aspekter ved bransjen hun er en del av, som reklame, markedskrefter og kommersialisering.

– Her i USA lever vi ikke under religiøs undertrykkelse, men under en kommersiell undertrykkelse, sier hun.

– Vi lever alle i en moderne, pengebesatt verden. Det er et problem at folk vil ha og ha og ha. Og det er slik overalt, jeg reiser mye, jeg ser det.

En ting hun har lagt merke til, som opprører henne, er påtvungede skiller mellom grupper av mennesker.

– De liker spesielt å gruppere folk i unge, gamle, barn og så videre. Slik at du skal sitte igjen med en følelse av at «foreldrene mine forstår meg ikke» eller «store søster skjønner ingenting», slik samles de forskjellige aldersgruppene og de kan selge enda flere klær, leker og filmer til dem.

– Slik var det ikke i Russland?

– Nei, jeg elsket å ha en barndom hvor ingen hadde kule klær og merkevarer ikke eksisterte. Hvor alle i familien kunne se samme film, hvor man ikke skjønte at det ikke var kult å være kompis med noen fem år yngre enn deg. Nå har jo den vestlige kommersialismen også nådd Russland, men jeg skulle ønske noen kunne bringe disse tankene til USA, fordi det er vanskelig å skulle være så veldig voksen hele tiden. **D2**